

ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (900–700 π.Χ.)

- Στα τέλη του 12ου αιώνα π.Χ. το μυκηναϊκό ανακτορικό σύστημα καταρρέει, γεγονός που προκαλεί αναταραχές, μετακινήσεις πληθυσμών, ύφεση και εγκατάλειψη πολλών οικισμών. Τα αίτια δεν είναι βέβαια, αλλά φαίνεται να σχετίζονται με ευρύτερες αναστατώσεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Η παράδοση συνέδεσε την πολιτική αλλαγή με την «κάθοδο των Δωριέων». Η περίοδος που ακολούθησε (11ος–8ος αι. π.Χ.) ονομάστηκε «Σκοτεινοί αιώνες», λόγω των περιορισμένων πηγών.
- Με τον χρόνο διαμορφώνονται νέες μορφές πολιτικής οργάνωσης που οδηγούν στην πόλη-κράτος, αναζωογονείται το εμπόριο και αναπτύσσονται σημαντικές πολιτισμικές αλλαγές, όπως η επανεμφάνιση της γραφής, η μνημειακή αρχιτεκτονική και η ίδρυση μεγάλων ιερών.
- Τα πιο χαρακτηριστικά ευρήματα της εποχής είναι τα πήλινα αγγεία. Η Πρωτογεωμετρική περίοδος (1050–900 π.Χ.) διακρίνεται για αγγεία υψηλής ποιότητας με γεωμετρικά μοτίβα, όπως ομόκεντρους κύκλους και ημικύκλια. Στη Γεωμετρική περίοδο (900–700 π.Χ.) η διακόσμηση εξελίσσεται: αρχικά περιορίζεται σε ζώνες, αλλά σταδιακά καλύπτει όλη την επιφάνεια του αγγείου και αποκτά μεγαλύτερη ποικιλία και πολυπλοκότητα. Στην ύστερη Γεωμετρική περίοδο εμφανίζονται εικονιστικές σκηνές με ανθρώπινες μορφές, όπως πομπές, θρήνοι και μάχες. Τα αγγεία αποτελούν τον κύριο φορέα καλλιτεχνικής έκφρασης και πάνω σε αυτά η ανθρώπινη μορφή αποδίδεται κατά τρόπο σχηματοποιημένο και αφαιρετικό. Το σώμα συχνά αποδίδεται με τριγωνικό κορμό, μακρόστενα άκρα και κυκλικό κεφάλι, δημιουργώντας μια έντονα συμβολική αναπαράσταση παρά ρεαλιστική απεικόνιση. Τα αγγεία αποτελούν τον κύριο φορέα καλλιτεχνικής έκφρασης και πάνω σε αυτά η ανθρώπινη μορφή αποδίδεται κατά τρόπο σχηματοποιημένο και αφαιρετικό. Το σώμα συχνά αποδίδεται με τριγωνικό κορμό, μακρόστενα άκρα και κυκλικό κεφάλι, δημιουργώντας μια έντονα συμβολική αναπαράσταση παρά ρεαλιστική απεικόνιση.
- Κέντρο παραγωγής της νέας κεραμικής υπήρξε ο αθηναϊκός Κεραμεικός, του οποίου τα αγγεία, ιδίως τα μνημειακά έργα από το νεκροταφείο του Διπύλου, αποτελούν τα πιο αντιπροσωπευτικά δείγματα του γεωμετρικού ρυθμού.

Γεωμετρική Τέχνη (900–700 π.Χ.)

- Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο **Δίπυλος Κρατήρας**, όπου στη ζώνη της κεντρικής διακόσμησης εμφανίζεται η σκηνή της **πρόθεσης του νεκρού**. Οι ανθρώπινες μορφές είναι ακόμη εντελώς αφαιρετικές, ωστόσο η σύνθεση αποπνέει **βαθύ σεβασμό προς το ταφικό τελετουργικό**.
- Μεγάλος αγγειόμορφος κρατήρας με πολλές οριζόντιες ζώνες γεμάτες γεωμετρικά μοτίβα (μαϊάνδροι, τρίγωνα).
 - Σκηνή πρόθεσης νεκρού με ανθρώπινες μορφές σχηματοποιημένες (τρίγωνο σώμα, λεπτά άκρα).

Γεωμετρική Τέχνη (900–700 π.Χ.)

- Ένα άλλο χαρακτηριστικό έργο της περιόδου είναι ο Αμφορέας του Διπύλου, όπου η πυκνή γεωμετρική διακόσμηση φτάνει σε εκπληκτικό επίπεδο λεπτομέρειας. Εκτός από την αγγειογραφία, εμφανίζονται και χάλκινα ειδώλια, όπως τα γνωστά ειδώλια ίππων, τα οποία διατηρούν τον ίδιο τυπικό, στιλιζαρισμένο χαρακτήρα.
- – Ψηλός αμφορέας με στενό λαιμό.
– Επαναλαμβανόμενα μοτίβα σε ζώνες: κύκλοι, ρομβοειδή, γραμμές.

Γεωμετρική Τέχνη (900–700 π.Χ.)

- **Γεωμετρικό ειδώλιο ίππου**
- **Πώς μοιάζει:**
 - Μικρό ορειχάλκινο άλογο, πολύ στιλιζαρισμένο.
 - Απλές καμπύλες, χωρίς λεπτομέρειες

Η γεωμετρική τέχνη, παρά την αφαιρετικότητά της, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στάδια στη διαμόρφωση της ελληνικής καλλιτεχνικής ταυτότητας, αφού εισάγει την ιδέα της τάξης, της δομής και της συμμετρίας, στοιχεία που θα εξελιχθούν ριζικά στις επόμενες περιόδους.

Γεωμετρική Τέχνη (900–700 π.Χ.)

1. Αττική πυξίδα με τέσσερα άλογα στο πώμα (750–735 π.Χ.)

Πρόκειται για **πυξίδα** από τον Κεραμεικό, ένα αγγείο που χρησιμοποιούνταν για φύλαξη κοσμημάτων ή καλλυντικών.

- Το καπάκι διακοσμείται με **τέσσερα πλαστικά άλογα**, ένα από τα αγαπημένα μοτίβα της Γεωμετρικής εποχής, που συνδέονται με την αριστοκρατική στάση και το status.
- Η επιφάνεια του αγγείου φέρει **γεωμετρικά μοτίβα** όπως ζώνες, τρίγωνα, μετόπες, και γραμμικά σχέδια, χαρακτηριστικά της εποχής.
- Το σύνολο δείχνει τον συνδυασμό λειτουργικότητας και διακοσμητικής πολυπλοκότητας.

Αττική πυξίδα (αγγείο για την φύλαξη κοσμημάτων και καλλυντικών) με τέσσερα άλογα στο πώμα. Από τον Κεραμεικό. 750-735 π.Χ.

2. Μεγάλο αττικό αγγείο (πιθανότατα κρατήρας) με πομπή και άρματα

Το δεύτερο αγγείο ανήκει επίσης στη Γεωμετρική περίοδο και παρουσιάζει:

- **Πομπή αρμάτων και πολεμιστών**, ένα από τα σημαντικότερα εικονογραφικά θέματα της εποχής, που υποδηλώνει κοινωνικές και τελετουργικές πρακτικές.
- Η παράσταση αποδίδεται με **επαναλαμβανόμενα σχήματα**, σχηματοποιημένες ανθρώπινες μορφές και άλογα σε σειρά.
- Το αγγείο λειτουργεί τόσο ως καθημερινό αντικείμενο όσο και ως μέσο αφήγησης και κοινωνικής προβολής.

Γεωμετρική Τέχνη (900–700 π.Χ.)

. Αττικός κρατήρας με σκηνή εκφοράς (περ. 745–740 π.Χ.)

Ο μεγάλος αυτός κρατήρας ανήκει στη **Ύστερη Γεωμετρική περίοδο** και προέρχεται από την Αθήνα.

•**Λειτουργία:** χρησιμοποιούνταν για την ανάμειξη κρασιού και νερού στο συμπόσιο, αλλά σε ταφικά συμφραζόμενα λειτουργούσε ως **σήμα τάφου**.

•**Διακόσμηση:** παρουσιάζει **σκηνή εκφοράς**, δηλαδή την τελετουργική μεταφορά του νεκρού πάνω σε δίφρο ή φορείο.

•Γύρω από τη μορφή του νεκρού εικονίζονται **πλαινές μορφές που θρηνούν**, υψώνοντας τα χέρια σε στάση οδυρμού – τυπικό εικονογραφικό μοτίβο της Γεωμετρικής τέχνης.

•Η αποτύπωση είναι **σχηματοποιημένη**, με επαναλαμβανόμενα μοτίβα, ζώνες και γεωμετρικά σχέδια, στοιχεία που χαρακτηρίζουν την εποχή.

•Το αγγείο αποτελεί **σύμβολο κοινωνικής προβολής**, καθώς συνδέεται με τελετουργίες τιμής προς τους νεκρούς αριστοκράτες.

2. Αττικός τετράωδος αμφορέας πρωτογεωμετρικής εποχής (περ. 950 π.Χ.)

•Πρόκειται για **αμφορέα με τέσσερις λαβές**, χαρακτηριστικό σχήμα της Πρωτογεωμετρικής περιόδου.

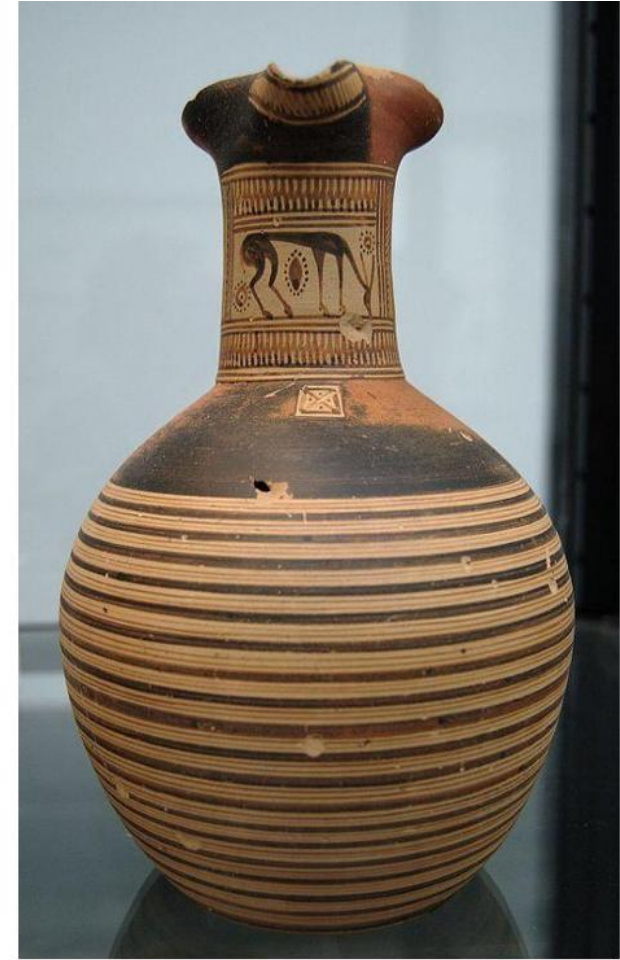
•**Τεχνοτροπία:** η διακόσμηση βασίζεται σε **κυκλικά και γραμμικά μοτίβα**, που έχουν γίνει με διαβήτη και άλλες τεχνικές ακριβείας, στοιχείο τυπικό για την περίοδο.

•Τα γεωμετρικά σχήματα (ομόκεντροι κύκλοι, ζώνες, τρίγωνα) μαρτυρούν την πειθαρχημένη, λιτή αισθητική των πρώτων αιώνων μετά το τέλος των Μυκηναϊκών χρόνων.

•Χρησιμοποιούνταν για αποθήκευση υγρών ή στερεών, ενώ μεγάλοι αμφορείς συχνά είχαν και **ταφική χρήση**.

Γεωμετρική Τέχνη (900–700 π.Χ.)

Δύο αττικές οινόχες του 750 π.Χ. περίπου.

Γεωμετρική Τέχνη (900–700 π.Χ.)

Υστερογεωμετρικός αμφορέας. Από την Αθήνα. Του Ζωγράφου του Διπύλου. 760-750 π.Χ. Στο ύψος των λαβών του αγγείου αναπτύσσεται το κύριο θέμα που είναι η πρόθεση νεκρού.

Η κύλιξ ήταν είδος κούπας στην αρχαία Ελλάδα, την οποία χρησιμοποιούσαν κυρίως για να πίνουν κρασί. Οι κύλικες ήταν πλατιά και ρηχά κύπελλα με δυο λαβές τοποθετημένες αντιδιαμετρικά στο χείλος τους. Ο πάτος τους ήταν σχεδόν επίπεδος και αποτελούσε την κύρια επιφάνεια για ζωγραφικές παραστάσεις. Οι κύλικες εμφανίστηκαν κατά τον 6ο αιώνα π.Χ.

Γεωμετρική Τέχνη (900–700 π.Χ.)

Λήκυθος (χρησίμευε για την τοποθέτηση ελαιόλαδου στον τάφο ανύπανδρων νεκρών)

Σκύφος, είδος πλατιού («ευρύστομου») ποτηριού

Βοιωτικές κωδωνόσχημες κούκλες από τερακότα, ύστερη Γεωμετρική περίοδος

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (700–480 π.Χ.)

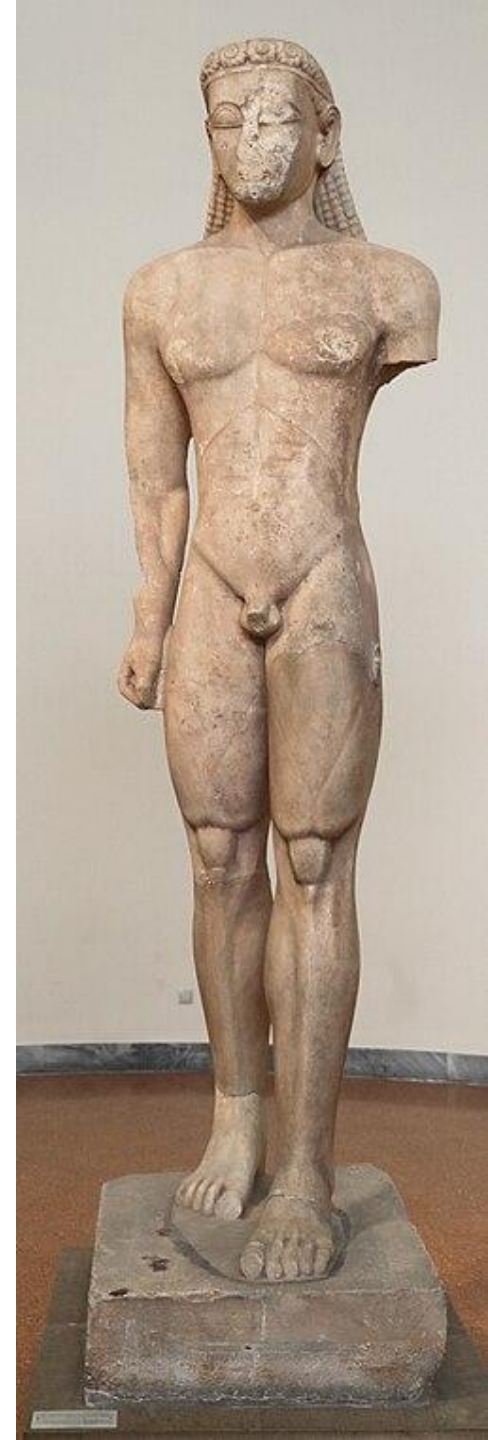
- Ο όρος αρχαϊκός χρησιμοποιείται για να περιγράψει την περίοδο μεταξύ γεωμετρικής και κλασικής εποχής, καλύπτοντας κυρίως τον 7ο και 6ο αι. π.Χ. Η εποχή αυτή δεν θεωρείται πλέον «πρωτόγονη», αλλά περίοδος βαθιών πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και καλλιτεχνικών αλλαγών. Η αύξηση του πληθυσμού και οι ανάγκες για πόρους οδήγησαν στην εξάπλωση του εμπορίου και στη διαμόρφωση της πόλης-κράτους, με αριστοκρατικά, ολιγαρχικά ή τυραννικά καθεστώτα. Παράλληλα θεσπίζονται νόμοι που οργανώνουν τη διοίκηση και ρυθμίζουν τις διαρκείς διαμάχες. Οι σχέσεις μεταξύ πόλεων ενισχύονται μέσω των πανελλήνιων αγώνων και των θρησκευτικών–πολιτικών ενώσεων. Η αύξηση του εμπορίου και ο αποικισμός οδηγούν στη διάδοση του αλφαβήτου και στη χρήση του νομίσματος, διευκολύνοντας τις συναλλαγές. Το αλφάβητο συμβάλλει και στη διάδοση του γραπτού λόγου: καταγράφονται τα ομηρικά έπη, αναπτύσσεται η λυρική ποίηση, η ιστοριογραφία και η φιλοσοφική σκέψη. Η επαφή με τους ανατολικούς πολιτισμούς εμπλουτίζει την ελληνική τέχνη. Κατά τον 7ο αιώνα π.Χ. εμφανίζονται νέα πρότυπα (κούροι, μυθικά όντα), ενώ η αρχαϊκή πλαστική εξελίσσεται από άκαμπτες μορφές σε πιο φυσιοκρατικές, με την «λανθάνουσα κίνηση». Στην κεραμική επικρατούν αρχικά τα κορινθιακά εργαστήρια και έπειτα τα αττικά. Σημαντική εξέλιξη αποτελεί ο μελανόμορφος ρυθμός και, αργότερα (530/520 π.Χ.), ο ερυθρόμορφος στην Αθήνα, με μεγάλους καλλιτέχνες όπως ο Εξηκίας, ο Αμασις, ο Ευφρόνιος και ο Ευθυμίδης.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (700–480 π.Χ.)

Στη γλυπτική κυριαρχούν οι κούροι και οι κόρες, μαρμάρινα αγάλματα που χρησιμοποιούνται κυρίως ως αναθήματα ή σήματα τάφων. Ο κούρος, γυμνός νέος άνδρας σε όρθια, μετωπική στάση, παρουσιάζει έντονη συμμετρία. Το πρόσωπο κοσμεί το χαρακτηριστικό «αρχαϊκό μειδίαμα», μια ελαφρά ανύψωση των χειλιών που δεν αποδίδει πραγματική συναισθηματική έκφραση, αλλά δηλώνει ζωντάνια και παρουσία. Στην ίδια περίοδο, η κόρη, ντυμένη με περίτεχνα ενδύματα και έντονη χρωματική διακόσμηση, παρουσιάζει λεπτομέρειες που προδίδουν τη λεία μετάβαση από την αφαιρετικότητα στην παρατήρηση του πραγματικού.

Κούρος της Σουνίου

- Νεαρός γυμνός άνδρας σε ευθύγραμμη στάση.
- Αρχαϊκό μειδίαμα.
- Ξεκάθαρη συμμετρία και έντονες γραμμές μυών.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (700–480 π.Χ.)

Ο **Κούρος του Σουνίου** είναι ένα από τα πιο εντυπωσιακά και καλοδιατηρημένα αρχαϊκά αγάλματα της ελληνικής γλυπτικής.

- **Βασικές πληροφορίες**

- **Χρονολόγηση:** περ. 600–580 π.Χ. (Αρχαϊκή περίοδος)

- **Υλικό:** μάρμαρο

- **Ύψος:** περίπου 3 μέτρα

- **Εντοπίστηκε:** στον ναό του Ποσειδώνα στο Σούνιο

- **Φύλαξη:** Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (Αθήνα)

- **Χαρακτηριστικά**

- Ακολουθεί τον τυπικό τύπο του **κούρου**, δηλαδή όρθιο γυμνό ανδρικό άγαλμα σε στάση με το αριστερό πόδι μπροστά.

- Παρουσιάζει όλα τα στοιχεία του **αρχαϊκού ρυθμού**:

- το «αρχαϊκό μειδίωμα»
- συμμετρική στάση
- ιδεαλιστικά, απλοποιημένα χαρακτηριστικά

- Ξεχωρίζει για την **εξαιρετική διατήρηση** και την επιβλητική του μορφή.

- **Σημασία**

Ο Κούρος του Σουνίου αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της εξέλιξης της αρχαϊκής γλυπτικής και δείχνει την τάση των Ελλήνων για ιδεαλισμό, αναλογίες και συμμετρία. Πιθανότατα ήταν αναθηματικό άγαλμα, ίσως προς τιμήν του Ποσειδώνα.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (700–480 π.Χ.)

Η Κόρη με τον Πέπλο (Perlos Kore) είναι ένα από τα πιο διάσημα και σημαντικά αρχαϊκά αγάλματα της Ακρόπολης.

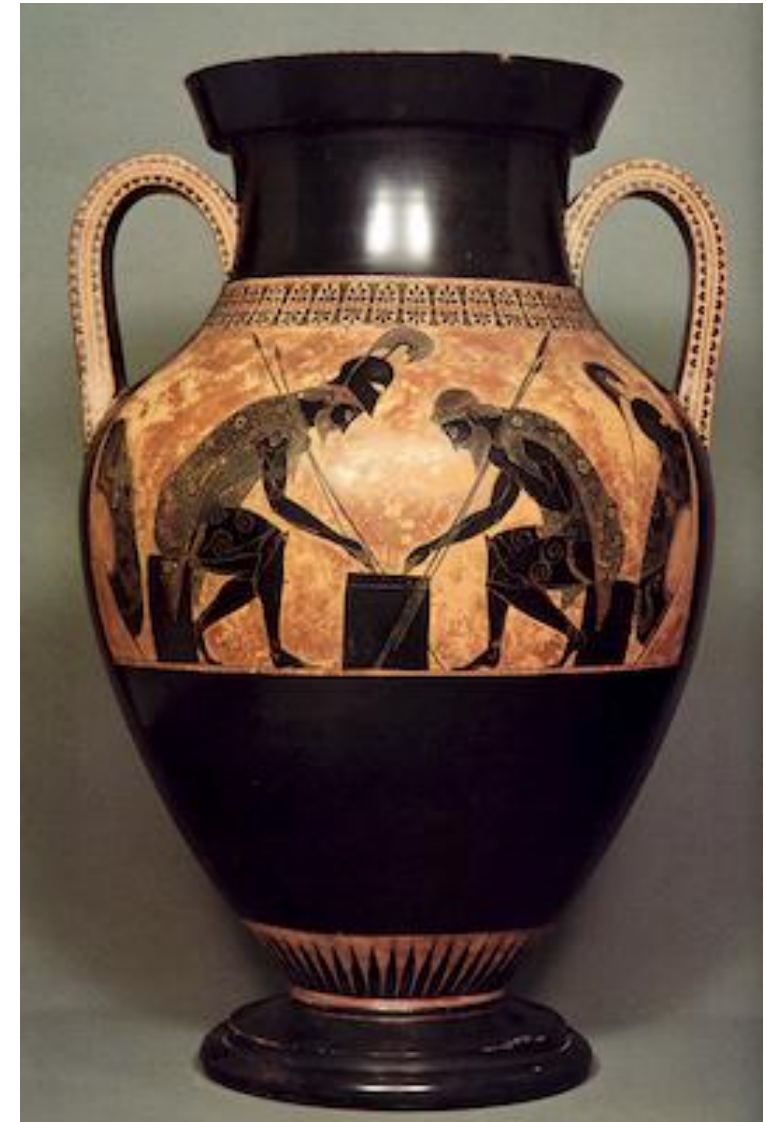
- **Χρονολόγηση:** περ. 530 π.Χ.
- **Προέλευση:** Ακρόπολη Αθηνών (βρέθηκε το 1886)
- **Υλικό:** Παριανό μάρμαρο
- **Ύψος:** ~1,20 μ.
- **Φύλαξη:** Μουσείο Ακρόπολης, Αθήνα

Ονομάστηκε «Πεπλοφόρος» επειδή αρχικά θεωρήθηκε ότι φορούσε τον δωρικό πέπλο. Σήμερα όμως γνωρίζουμε ότι το επάνω ένδυμα δεν είναι πέπλος, αλλά ένα ιδιαίτερο τελετουργικό ένδυμα, πιθανώς ανατολικής προέλευσης, πλούσια διακοσμημένο. Το άγαλμα διατηρούσε έντονα ίχνη χρώματος, που αποκαλύπτουν πόσο πολύχρωμα ήταν τα αρχαϊκά αγάλματα. Έφερε πιθανότατα χάλκινα πρόσθετα (στέμμα, κοσμήματα, πιθανώς βέλη ή δόρατα αν ήταν θεότητα). Χαρακτηριστικά του αρχαϊκού ύφους: αρχαϊκό μειδιάμασυσυμμετρική, κατακόρυφη στάσηλεπτομερής απόδοση μαλλιών και ενδυμασίας. Σύγχρονες έρευνες και αναπαραστάσεις του Μουσείου Ακρόπολης δείχνουν την Πεπλοφόρο με: έντονους κόκκινους, μπλε και χρυσαφί τόνουςδιακοσμητικά μοτίβα σε ζώνεςπρόσθετα κοσμήματαΑποτελεί ένα από τα καλύτερα τεκμήρια της αρχαϊκής πολυχρωμίας.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (700–480 π.Χ.)

Στην αγγειογραφία αναπτύσσεται πρώτα η τεχνική της μελανόμορφης (μαύρης) μορφής, ιδιαίτερα στην Κόρινθο και αργότερα στην Αθήνα. Σε αυτή, οι μορφές αποδίδονται σε μαύρο χρώμα επάνω στο κόκκινο πηλόχρωμα του αγγείου. Σημαντικός αγγειογράφος είναι ο Εξηκίας, γνωστός για την ευγένεια και την καθαρότητα των γραμμών του, όπως στο περίφημο αγγείο που απεικονίζει τον Αχιλλέα και τον Αΐα να παίζουν πεσσούς, μια σκηνή αριστουργηματικής ηρεμίας και πνευματικής έντασης. Προς το τέλος της αρχαϊκής περιόδου, η Αθήνα εισάγει την τεχνική των ερυθρόμορφων αγγείων, όπου οι μορφές πλέον αποδίδονται στο φυσικό χρώμα του πηλού και το φόντο είναι μαύρο, επιτρέποντας έτσι μεγαλύτερη λεπτομέρεια.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (700–480 π.Χ.)

Ο **Αμφορέας του Εξηκία με τον «Αχιλλέα και Αϊάντα που παίζουν πεσσούς»** είναι ένα από τα κορυφαία έργα της αττικής μελανόμορφης αγγειογραφίας και ίσως το πιο διάσημο αγγείο του μεγάλου ζωγράφου και αγγειοπλάστη **Εξηκία**.

Βασικά στοιχεία

- **Ημερομηνία:** περ. 540–530 π.Χ.
- **Καλλιτέχνης:** Εξηκίας (υπογράφει ως *έποιήσεν* ή/και *έγραψεν* σε διάφορα έργα)
- **Τύπος αγγείου:** αμφορέας με λαιμό (neck amphora)
- **Τεχνική:** μελανόμορφη αγγειογραφία
- **Προέλευση:** πιθανόν από την Αθήνα, βρέθηκε στη Νότια Ιταλία
- **Σημερινή θέση:** Μουσείο Βατικανού (Musei Vaticani)

Ο Αχιλλέας και ο Αίας, οι δύο μεγαλύτεροι ήρωες των Αχαιών μετά τον Αγαμέμνονα, κάθονται αντικριστά σε στιγμές ανάπαυλας κατά τον Τρωικό Πόλεμο και **παίζουν πεσσούς** (είδος επιτραπέζιου παιχνιδιού).

- Και οι δύο φορούν **περικεφαλαίες**, κρατούν **δόρατα** και έχουν την ασπίδα ακουμπισμένη στο πλάι.
- Με τις καμπύλες γραμμές των σωμάτων τους δημιουργείται μια συμμετρική και εντυπωσιακή σύνθεση.
- Οι επιγραφές δείχνουν τους ήρωες να αναφωνούν τους αριθμούς που ρίχνουν στο παιχνίδι:
 - **Αχιλλεύς:** «τέσσαρα»
 - **Αίας:** «πρία»
- Στο κέντρο το τραπέζακι του παιχνιδιού αποτελεί τον άξονα της σύνθεσης. Η σκηνή υπογραμμίζει μια **στιγμή ηρεμίας** μέσα στον πόλεμο, ενώ τα όπλα τους θυμίζουν ότι η βία караδοκεί. Είναι μια βαθιά **ανθρωποκεντρική και δραματική** σύνθεση, χαρακτηριστική της δεξιοτεχνίας του Εξηκία.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (700–480 π.Χ.)

Χαρακτηριστικά της τεχνικής του Εξηκία

Εξαιρετική λεπτομέρεια στις γραμμές εγχαράξεως (το χαρακτηριστικό της μελανόμορφης τεχνικής). Προσεκτική απόδοση των μοτίβων των πανοπλιών και των χιτώνων. Απόλυτη ισορροπία και καθαρότητα στη σύνθεση.

Αφηγηματική ένταση με απλότητα – όλο το δράμα βρίσκεται στα σώματα και στα πρόσωπα.

Ο Εξηκίας θεωρείται ο κορυφαίος καλλιτέχνης της μελανόμορφης τεχνικής, και αυτό το έργο αποτελεί το απόλυτο αριστούργημά του.

Συμβολισμός

Η επιλογή της σκηνής (όχι από τα ομηρικά έπη) τονίζει την ανθρώπινη πλευρά των ηρώων. Αν και σε χαλαρή στιγμή, παραμένουν με τη στρατιωτική τους εξάρτυση, συμβολίζοντας ότι ο πόλεμος δεν παύει ποτέ πραγματικά. Το παιχνίδι γίνεται μεταφορά της μοίρας και των τραγικών εξελίξεων που τους περιμένουν.

Κορινθιακή μελανόμορφη τριφυλλόστομη οινοχόη με πώμα. Από την Κόρινθο. Στην τεχνοτροπία του Ζωγράφου του Dodwell. 600-575 π.Χ. (Α 262).

Αττικός μελανόμορφος καλυκωτός κρατήρας. Στη μία όψη εικονίζεται Ομηρική μάχη γύρω από το σώμα του νεκρού, πιθανώς του Πατρόκλου. Η πίσω όψη φέρει τέθριππο. Από τα Φάρσαλα. Στην τεχνοτροπία του Εξηκία. Γύρω στο 530 π.Χ. (Α 26746).

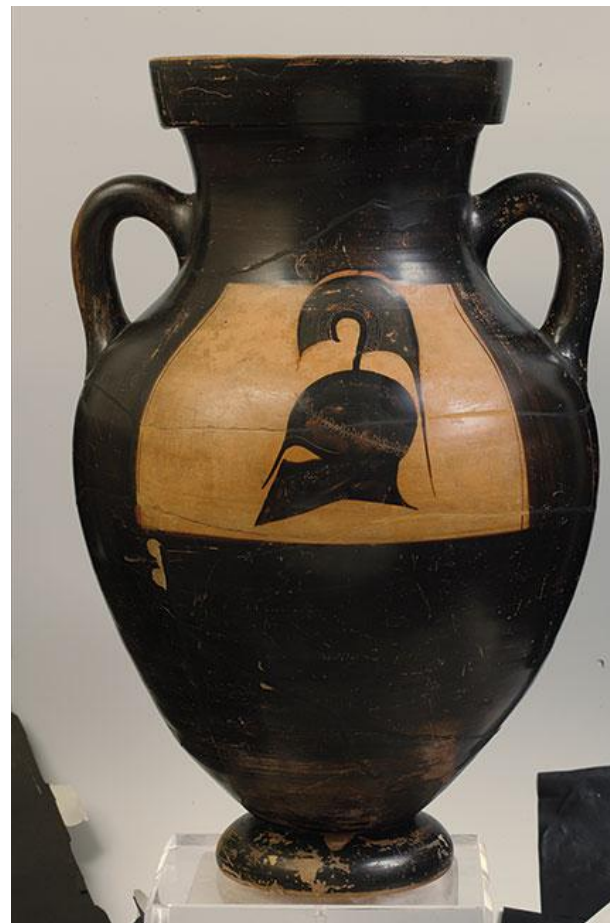
'Μηλιακός' πιθαμφορέας. Από τη Μήλο.
Πιθανόν παριανού εργαστηρίου. 650-640 π.Χ.
(A 911).

Αττικός μελανόμορφος ταφικός αμφορέας. Από την Αθήνα.
Του Ζωγράφου του Νέσσου. 620-610 π.Χ. (A 1002).

Βοιωτικός πιθαμοφόρας με διπλές λαβές. Από τη Θήβα.
680-670 π.Χ (Α 220).

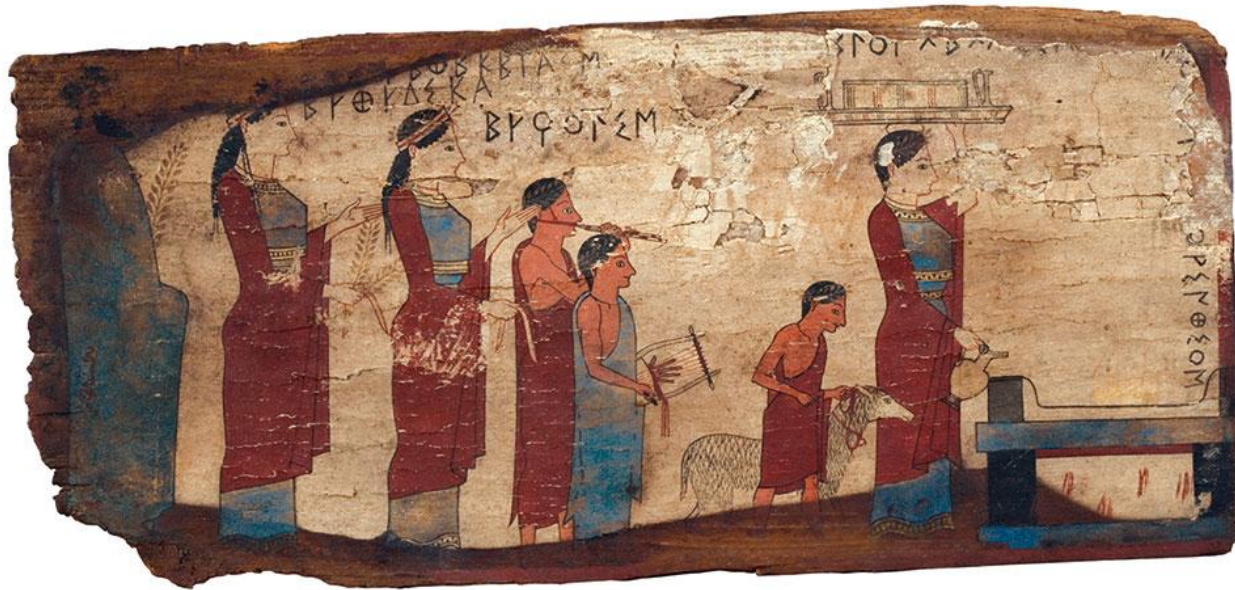
Αττικός μελανόμορφος αμοφόρας. Από το
Φάληρο Αττικής. 575-550 π.Χ. (Α 558).

Αττική ερυθρόμορφη κύλικα. Από την Καρδίτσα της Βοιωτίας. Έργο του κεραμέα Παμφαίου. 500-490 π.Χ. (Α 1409).

Βοιωτικό γυναικείο ειδώλιο με κινητά πόδια. Από τη Θήβα. Αρχές 7ου αιώνα π.Χ. (Α 5635). Χειροποίητο. Σώμα κωδωνόσχημο με πλαστική δήλωση του στήθους, λαιμός ψηλός που απολήγει σε πτηνόμορφο κεφάλι. Το ειδώλιο αυτό υπήρξε η πηγή της έμπνευσης για τις μασκότες των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας 2004, Φοίβο και Αθηνά.

Πομπή προς τον βωμό για τη θυσία αρνιού, με συνοδεία αυλού και λύρας.
Διαβάζονται η αφιέρωση στις Χάριτες, τα ονόματα Ευθυδίκας, Ευκολίς, Εθελόνχα,
και στο πλάι, από το όνομα του ζωγράφου ή του αναθέτου, σώζεται μόνο η
καταγωγή: Κορίνθιος. Από το σπήλαιο Πιτσά Κορινθίας. 540-530 π.Χ. (Α 16464).

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (700–480 π.Χ.)

Στην αρχιτεκτονική καθιερώνονται οι δύο μεγάλοι ρυθμοί: ο δωρικός και ο ιωνικός. Οι ναοί αποκτούν πιο καθορισμένη μορφή και ισχυρή μνημειακότητα, όπως ο Ναός της Αθηνάς στο Σούνιο.

Η αρχαϊκή τέχνη, συνολικά, αποτελεί περίοδο αναζήτησης ισορροπίας ανάμεσα στη διακοσμητικότητα και τη φυσιοκρατία, δημιουργώντας τις βάσεις για το μεγαλείο που θα ακολουθήσει στην κλασική εποχή.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (700–480 π.Χ.)

Θέση

- Βρίσκεται **βορειότερα** από τον ναό του Ποσειδώνα, σε ξεχωριστό πλάτωμα.
- Το σημείο θεωρούνταν το **ιερό της Αθηνάς Σουνιάδος**.

Χρονολόγηση & Ιστορία

- Ο αρχαιότερος ναός χρονολογείται στα **τέλη του 6ου αι. π.Χ.**, δηλαδή στην **αρχαϊκή περίοδο**.
- Καταστράφηκε από τους Πέρσες το 480 π.Χ.
- Μετά τους Περσικούς πολέμους χτίστηκε **νεότερος ναός** (κλασικός), πιο μικρός και απλός από τον μεγαλοπρεπή ναό του Ποσειδώνα.

Αρχιτεκτονική

- Ο κλασικός ναός ήταν **δωρικού ρυθμού**, αλλά πολύ μικρότερος από τον ναό του Ποσειδώνα.
- Από το κτίσμα σώζονται λίγες βάσεις κιόνων και τμήματα του στυλοβάτη.
- Στο ίδιο ιερό υπήρχαν και **μικρότερα κτίσματα** ή βωμοί.

Ρόλος και σημασία

- Η Αθηνά λατρευόταν στο Σούνιο ως **προστάτιδα του ακρωτηρίου**, πιθανώς με ναυτική διάσταση (σύνδεση με την ασφάλεια των πλοίων).
- Η σχετική εγγύτητα των δύο ιερών (Ποσειδώνα και Αθηνάς) δείχνει την **ιερότητα του τόπου** ως σημείο μετάβασης από τη στεριά στη θάλασσα.

Ευρήματα

- Στο ιερό βρέθηκαν αγγεία, ειδώλια και αναθήματα από την αρχαϊκή και κλασική περίοδο.
- Ορισμένα εκτίθενται στο **Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο** και στο **Μουσείο Λαυρίου**.

ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (480–323 π.Χ.)

Η νίκη των Ελλήνων στους Περσικούς Πολέμους (479 π.Χ.) ενίσχυσε πολιτικά και πολιτιστικά τον ελληνικό κόσμο, ενώ δύο πόλεις αναδείχθηκαν σε ηγετικές δυνάμεις: η Αθήνα και η Σπάρτη. Η δημιουργία της Α' Αθηναϊκής Συμμαχίας και της Πελοποννησιακής Συμμαχίας οδήγησε σε μακροχρόνιο ανταγωνισμό, που κορυφώθηκε με τον Πελοποννησιακό Πόλεμο (431–404 π.Χ.). Παρά τη νίκη της Σπάρτης, και οι δύο πόλεις βγήκαν εξασθενημένες.

Κατά την κλασική περίοδο (479–323 π.Χ.) η Αθήνα ασκεί μεγάλη πολιτική και πολιτιστική επιρροή. Ο όρος κλασικός, που αργότερα συνδέθηκε με αισθητική τελειότητα, αρμονία και πνευματική ανωτερότητα, προήλθε από τη ρωμαϊκή τάξη των *classici* και συνδέθηκε με τα έργα της ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας.

Η αθηναϊκή δημοκρατία, που διαμορφώθηκε από τον Κλεισθένη και ολοκληρώθηκε από τον Περικλή και τον Εφιάλτη, υπήρξε το πρότυπο για όλα τα μεταγενέστερα δημοκρατικά πολιτεύματα. Η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στα κοινά διαμόρφωσε μια νέα αντίληψη για τον ρόλο του ατόμου στην κοινωνία.

Η κλασική τέχνη χωρίζεται σε τέσσερις περιόδους:

- Πρώιμη κλασική (Αυστηρός ρυθμός, 479–450 π.Χ.)
- Ωριμη κλασική (450–425 π.Χ.)
- «Πλούσιος ρυθμός» (425–380 π.Χ.)
- Ύστερη κλασική (380–323 π.Χ.)

Η Αθήνα γίνεται το κατεξοχήν πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο της Ελλάδας. Υλοποιούνται μεγάλα έργα, με κορυφαίο τον Παρθενώνα (447–432 π.Χ.). Στην πόλη δημιουργούν οι μεγαλύτεροι γλύπτες, αρχιτέκτονες και ζωγράφοι (Φειδίας, Πολύκλειτος, Πραξιτέλης, Πολύγνωτος κ.ά.), ενώ ανθίζει το θέατρο με τον Αισχύλο, Σοφοκλή, Ευριπίδη και Αριστοφάνη. Παράλληλα, η φιλοσοφική σκέψη κορυφώνεται με Σωκράτη, Πλάτωνα και Αριστοτέλη.

Η τέχνη αποκτά ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, ισορροπία και μέτρο – το «κλασικό ήθος». Καθώς πλησιάζει ο 4ος αιώνας, οι καλλιτέχνες κατακτούν την τρίτη διάσταση και προετοιμάζουν το έδαφος για την ελληνιστική περίοδο, όπου αλλάζουν οι αντιλήψεις για το άτομο και τη θέση του στην κοινωνία.

ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (480–323 π.Χ.)

Η κλασική περίοδος θεωρείται η κορυφαία στιγμή της ελληνικής τέχνης, μια εποχή όπου η ανθρώπινη μορφή αντιμετωπίζεται ως το απόλυτο μέτρο της ομορφιάς. Μετά τη νίκη στους Περσικούς Πολέμους, η Αθήνα αναδείχθηκε σε πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο και υπό την ηγεσία του Περικλή ξεκίνησε ένα εκπληκτικό οικοδομικό πρόγραμμα στην Ακρόπολη.

Στη γλυπτική επικρατεί η πλήρης φυσιοκρατία. Ο Πολύκλειτος, με τον «Κανόνα» του, καθορίζει τις αναλογίες του ιδανικού ανδρικού σώματος και εφαρμόζει αυτή την αρχή στην περίφημη δημιουργία του, τον Δορυφόρο. Το άγαλμα παρουσιάζει το *contrapposto*, δηλαδή τη φυσική μετατόπιση του βάρους σε ένα πόδι, δίνοντας αληθινή αίσθηση κίνησης και χαλάρωσης. Ο Μύρων, με τον Δισκοβόλο του, αποτυπώνει μια στιγμή έντονης δράσης με απόλυτη καθαρότητα γραμμής. Ο Φειδίας, κορυφαίος γλύπτης της εποχής, διαμορφώνει τον πνευματικό χαρακτήρα της Ακρόπολης, δημιουργώντας τα γλυπτά του Παρθενώνα, την περίφημη ζωφόρο που απεικονίζει την πομπή των Παναθηναίων, καθώς και τα χρυσελεφάντινα αγάλματα θεών.

Η αρχιτεκτονική της κλασικής περιόδου αποπνέει αυστηρή αρμονία και αναλογική τελειότητα. Ο Παρθενώνας αποτελεί το κορυφαίο δείγμα δωρικού ρυθμού, αλλά με καινοτομίες που δημιουργούν μια απόλυτα ισορροπημένη οπτική εμπειρία. Οι ιωνικές λεπτομέρειες στο εσωτερικό και οι οπτικές διορθώσεις, όπως η ελαφρά καμπυλότητα των γραμμών, αποκαλύπτουν τη βαθιά γνώση των αρχιτεκτόνων Ικτίνου και Καλλικράτη για το πώς αντιλαμβάνεται το ανθρώπινο μάτι τη μορφή.

Στη ζωγραφική, αν και τα περισσότερα έργα δεν έχουν διασωθεί, γνωρίζουμε από γραπτές πηγές ότι δημιουργοί όπως ο Πολύγνωτος και ο Απελλής ανέπτυξαν την προοπτική και τη χρήση σκίασης, θέτοντας θεμέλια που επηρέασαν αργότερα τη ρωμαϊκή και αναγεννησιακή τέχνη.

Η κλασική τέχνη εκφράζει το ιδεώδες του μέτρου και της ισορροπίας, επιτυγχάνοντας μια τέλεια σύνθεση ανάμεσα στην φυσική αλήθεια και την εξιδανίκευση.

Κλασική ονομάστηκε η ελληνική τέχνη του 5ου και 4ου αι. π. Χ. Είναι η περίοδος της τελειότητας της αρχαίας ελληνικής τέχνης.

Η κλασική τέχνη έχει τόση λεπτότητα, ευγένεια και στοχασμό που ποτέ δεν ξεπεράστηκε από τότε.

ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΕΙΝΑΙ:

- το μέτρο, η αρμονία, η λεπτότητα, η χάρη και η ηρεμία
- η πλαστικότητα και η τρισδιάστατη κάλυψη του χώρου
- η εξιδανικευμένη ανθρώπινη μορφή απαλλαγμένη από "ατέλειες"
- η δυνατότητα να παρουσιάζει το ανθρώπινο σώμα σ' οποιαδήποτε στάση ή κίνηση

Ανθρωποκεντισμός

Ο άνθρωπος βρίσκεται στο κέντρο της τέχνης. Το σώμα αποδίδεται με γνώση της ανατομίας και φυσικότητα.

Μέτρο & Ισορροπία

Τα έργα επιδιώκουν τέλεια αναλογία και ήρεμη αρμονία.

Κίνηση & Ζωντάνια

Οι μορφές δεν είναι πλέον άκαμπτες: εμφανίζεται **ελεγχόμενη κίνηση**, φυσικές στάσεις και εκφράσεις.

Ιδανικοποίηση

Αν και ρεαλιστικά, τα έργα προβάλλουν ένα **ιδεώδες κάλλος** — το σώμα όπως θα έπρεπε να είναι.

Τελειοποίηση της τρισδιάστατης απόδοσης

Ειδικά στον 4ο αιώνα π.Χ., τα έργα αποδίδουν τον χώρο και τον όγκο με εντυπωσιακή ακρίβεια.

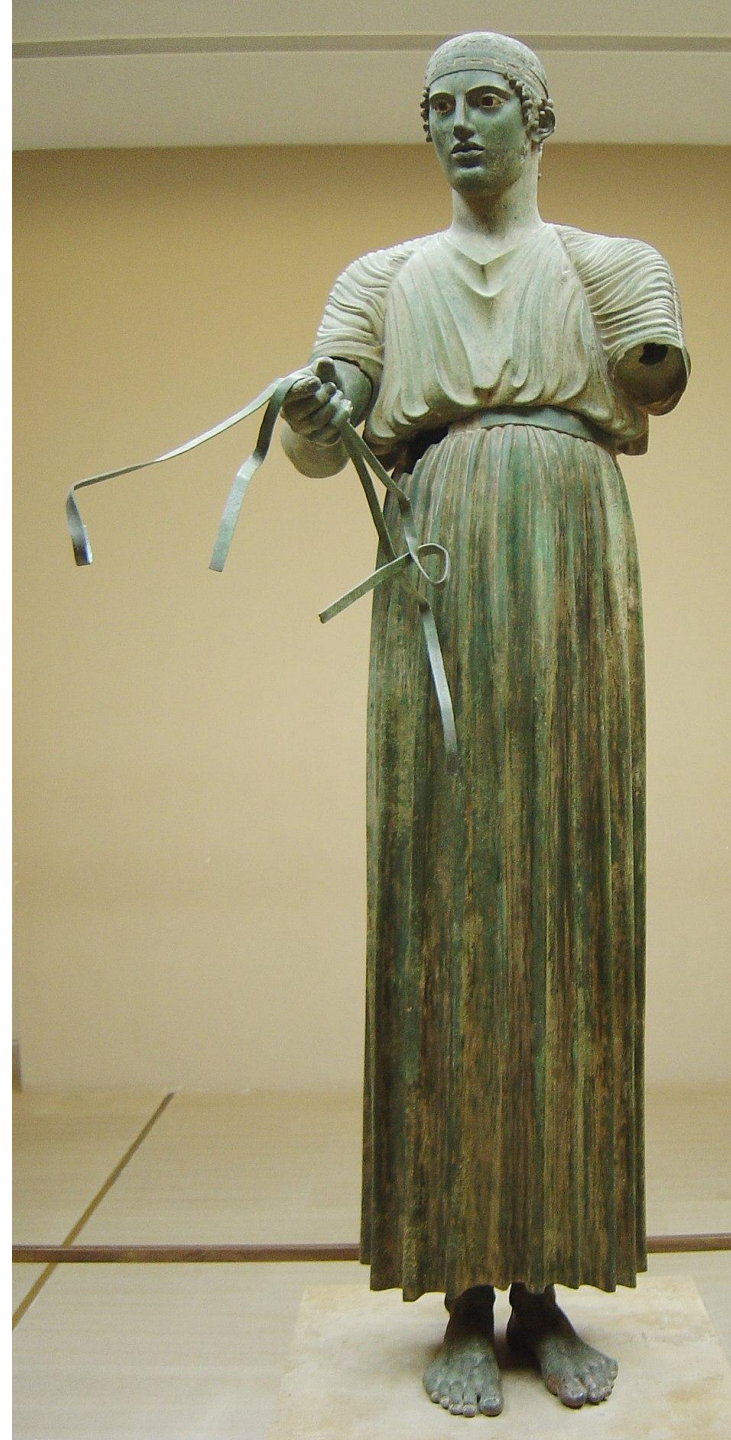

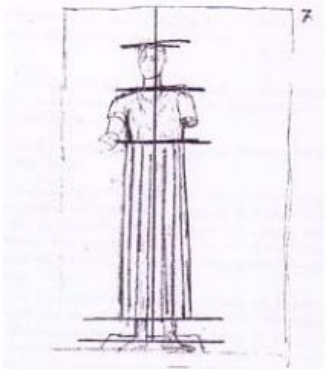
ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Πρώιμη Κλασική (Αυστηρός Ρυθμός)

άγαλμα εφήβου από την Ακρόπολη.
Η πρώτη πραγματική απόδοση της **contrapposto** στάσης: το βάρος πέφτει στο ένα πόδι και ο κορμός "στρίβει" ελαφρά.

Χάλκινος ανδριάντας από τη Δελφική ιερή οδό. Η μορφή στέκεται στητή, με πτυχωτό χιτώνα και αυστηρό βλέμμα. Αν και ακίνητος, υποδηλώνει εσωτερική ένταση.

Η ηρεμία του
ηνίοχου αποδίδεται
με τις κατακόρυφες
πτυχώσεις του
κορμού.

Σε αυτό το άγαλμα έχουμε στοιχεία φυσικότητας και κίνησης, όμως παραμένει μια βαριά, αυστηρά οργανωμένη μορφή με βάση τον κατακόρυφο και τους οριζόντιους άξονες, με όλα τα μέρη του σώματος σε ένα επίπεδο. Αξιοσημείωτο είναι και το όμορφο πρόσωπο. Πιο πολύ ξαφνιάζουν τα θαυμάσια μάτια, που φιλοτεχνημένα από διάφορα υλικά, αποδίδουν τα πραγματικά χρώματα του ματιού σ' όλες τις αποχρώσεις του.

Ώριμη Κλασική Περίοδος

Ο Παρθενώνας (447–432 π.Χ.)

(Αρχιτέκτονες: Ικτίνος και Καλλικράτης – Γλυπτική επίβλεψη: Φειδίας)

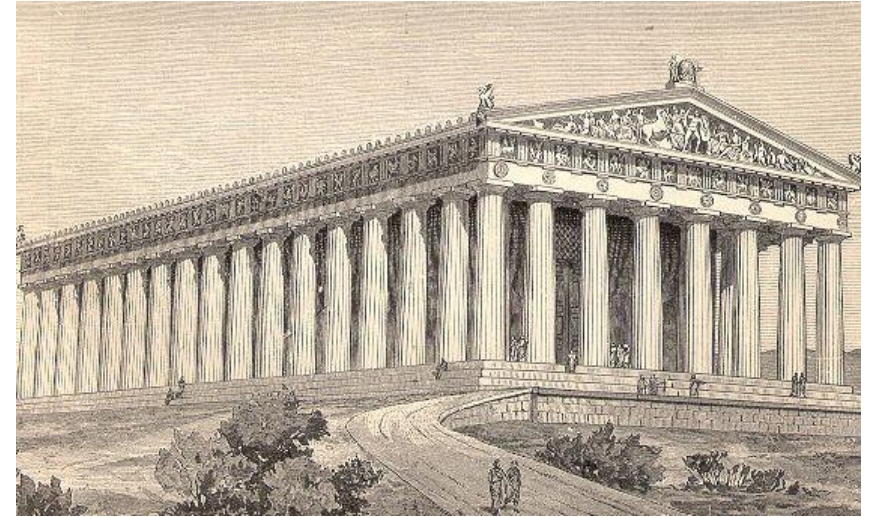
Περιγραφή των γλυπτών:

Στο αέτωμα, θεοί και ήρωες σε φυσικές στάσεις.

Στη ζωφόρο, η Πομπή των Παναθηναίων, με ιππείς, νέους, ιέρειες και θεότητες.

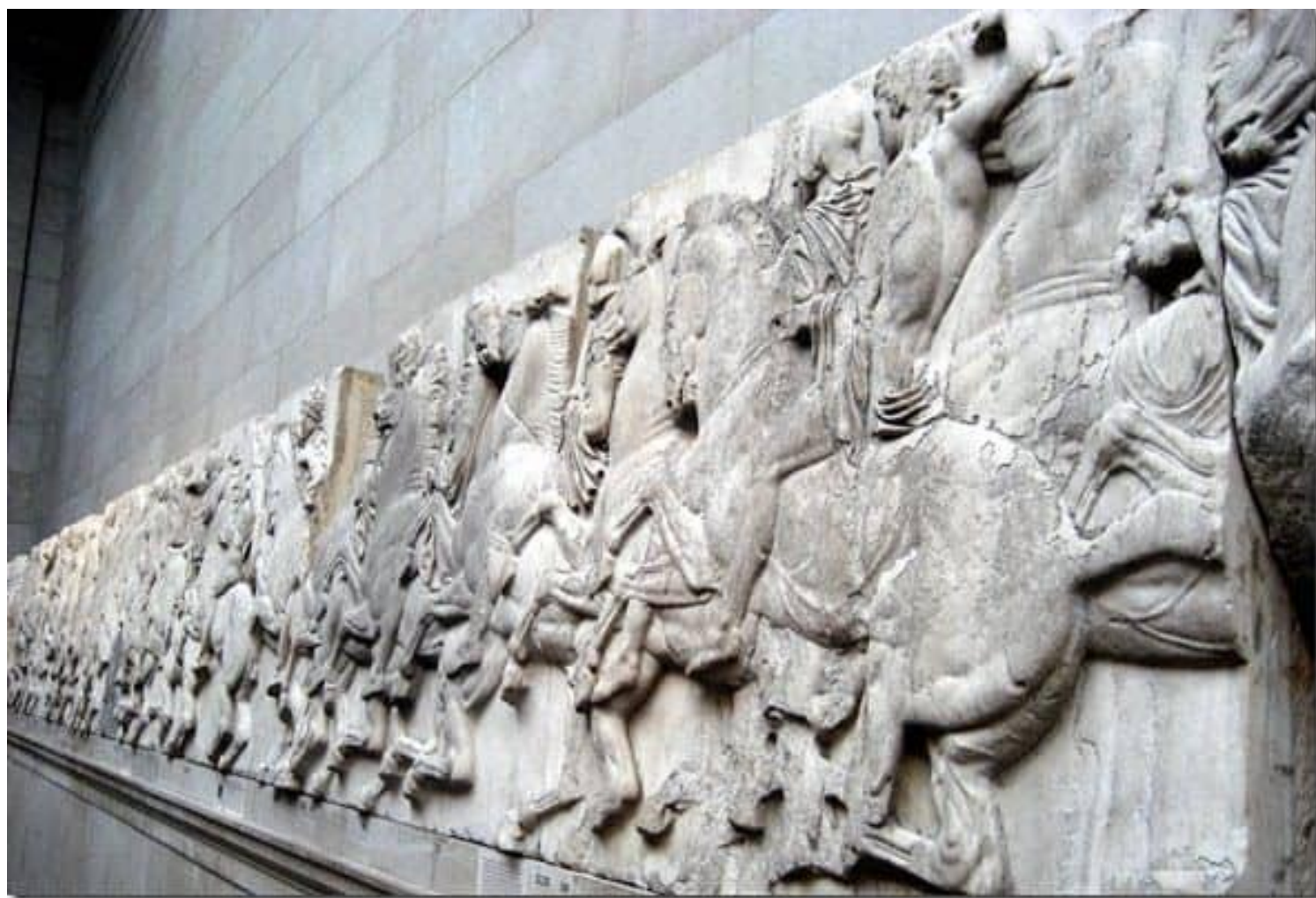
Μετώπες με σκηνές Κενταυρομαχίας, Αμαζονομαχίας κ.ά.

Ο Παρθενώνας, είναι το μεγαλύτερο αρχιτεκτονικό έργο και το μεγαλοπρεπέστερο και είναι σχεδιασμένος από τον Ικτίνο και τον Καλλικράτη. Είναι δωρικού ρυθμού και είναι αφιερωμένος στην Αθηνά Παρθένο.

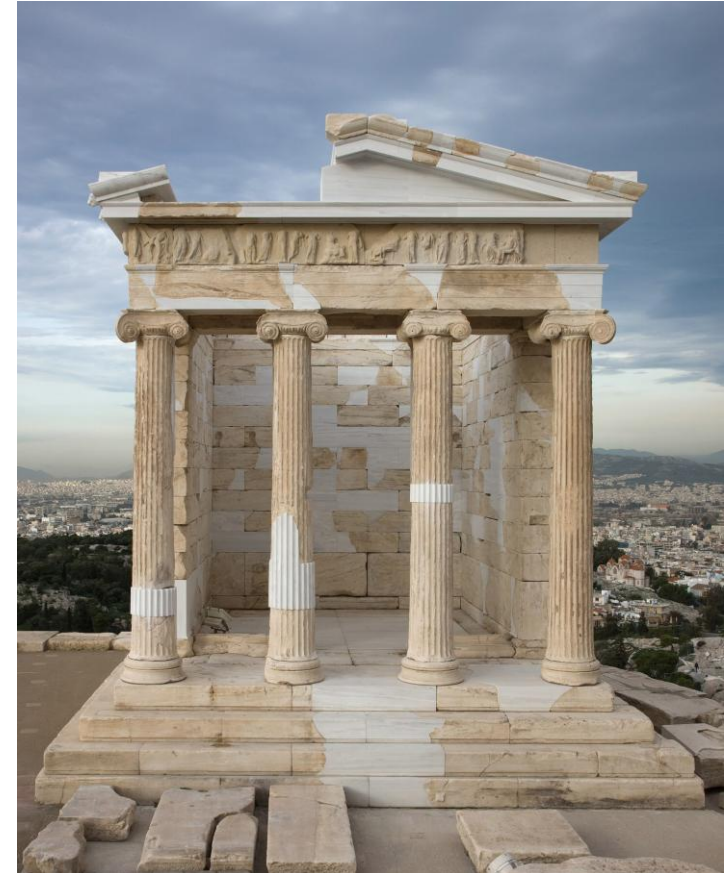

Αγαλμα σε ήρεμη στάση, με χιτώνα και αιθέριο
ιμάτιο.
Αντιπροσωπεύει το απόγειο τής ισορροπίας και
ηρεμίας.

Ο "Πλούσιος Ρυθμός"

Πυχωτά, λεπτεπίλεπτα ιμάτια που διαγράφουν το σώμα σαν «υγρό πέπλο».

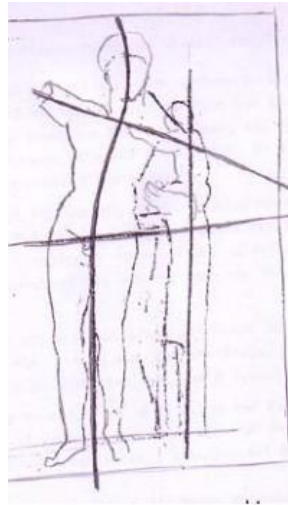

Ύστερη Κλασική Περίοδος

Ερμής του Πραξιτέλη με τον Διόνυσο (350 π.Χ.)

Κομπή, λυγιστή στάση (S-shaped), απαλότητα επιφάνειας, νεανικό πρόσωπο.

Ο Πραξιτέλης εισάγει λυρισμό και χάρη.

Αφροδίτη της Κνίδου (Πραξιτέλης)

Πρώτο πλήρως γυμνό γυναικείο άγαλμα.
Κομπή στάση, φυσική κίνηση, ιδανική ομορφιά.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Κύριοι ρυθμοί:

- **Δωρικός** (αυστηρός, στιβαρός, Παρθενώνας)
- **Ιωνικός** (κομψός, έλικες, ναός Αθηνάς Νίκης)
- **Κορινθιακός** (πλουσιότερος, αρχίζει στον 4ο αιώνα)

Σημαντικά κτίσματα

- Παρθενώνας (Αθήνα)
- Προπύλαια (Μνησικλής)
- Ναός Αθηνάς Νίκης
- Ερέχθειο με τις Καρυάτιδες
- Θέατρο Επιδαύρου (τέλος 4ου αιώνα)

ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Μελανόμορφος ρυθμός (αρχές 5ου αιώνα)

Οι μορφές αποδίδονται με μαύρο χρώμα σε κόκκινο βάθος.

Ερυθρόμορφος ρυθμός (από 530 π.Χ. και εξής)

Οι μορφές έχουν το χρώμα του πηλού και το βάθος είναι μαύρο.

Στην κλασική περίοδο φτάνει σε πολύ υψηλό επίπεδο.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

- Θεοί και ήρωες
 - Αθλητές
 - Πολεμιστές
 - Μυθολογικές σκηνές
 - Πολιτικές/θρησκευτικές πομπές
 - Καθημερινή ζωή (κυρίως στα αγγεία)
- Ο άνθρωπος είναι πάντα στο κέντρο, γυμνός ή ημίγυμνος, με ιδεατή ομορφιά.

Αττική ερυθρόμορφη υδρία. Ανάγνωση
ποίησης της Σαπφούς. Από τη Βάρη Αττικής.
Ομάδα Πολυγνώτου. 440-430 π.Χ. (Α 1260).

Αττική ερυθρόμορφη αρυβαλλοειδής λήκυθος. Από την Αθήνα. Του Ζωγράφου
Δούρι. Γύρω στο 480 π.Χ. (Α 15375). Εικονίζεται νεαρός άνδρας μεταξύ
φτερωτών Ερώτων. Σύμφωνα με την επιγραφή το αγγείο ανήκε στον
Ασοπόδωρο.

Αττική ερυθρόμορφη πελίκη. Από τις Θεσπιές Βοιωτίας. Του Ζωγράφου του Πανός. Περ. 470 π.Χ. (Α 9683). Η σκηνή εικονίζει την περιπέτεια του Ηρακλή στην Αίγυπτο. Ο βασιλιάς της Αιγύπτου Βούσιρις σκόπευε να θυσιάσει τον ήρωα στο βωμό του Δία προκειμένου να σώσει τη χώρα του από τον λιμό. Ο Ηρακλής έχοντας αρπάξει από το πόδι έναν ιερέα επιτίθεται στον Βούσιρι και τους άλλους ιερείς μπροστά στον βωμό.

Αττικό ερυθρόμορφο επίνειτρο. Από την Ερέτρια. Του Ζωγράφου της Ερέτριας. 430-420 π.Χ. (Α 1629). Στη μία όψη εικονίζεται η νύφη Άλκηστη την ημέρα των Επαυλίων μαζί με την Θεώ, την Χάρι, τη Θεανώ, την Αστερόπη και την Ιππολύτη. Β. Η νύφη Αρμονία με την Αφροδίτη, τον Έρωτα, την Πειθώ, την Κόρη, την Ήβη και τον Ίμερο. Στο μπροστινό τμήμα του επινήτρου η πάλη του Πηλέα με την Θέτιδα και η προτομή της θεάς Αφροδίτης. Πίσω από την προτομή στο επάνω μέρος του σκεύους εικονίζεται η απαγωγή της Θέτιδος από τον Πηλέα.

Η σκηνή απεικονίζει την μεταφορά του νεκρού Σαρπηδόνα, γιου του Δία, από τη μάχη της Τροίας. Πρόκειται για μία από τις διασημότερες ερυθρόμορφες παραστάσεις της αρχαιότητας.

Πρόκειται για το έργο του Ευφρονίου (Euphronios), από τους σπουδαιότερους ζωγράφους της κλασικής αγγειογραφίας.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΚΗΝΗΣ

Κεντρική μορφή: Σαρπηδών

Ο νεκρός ήρωας έχει αποδοθεί γυμνός. Το σώμα του είναι πεσμένο προς τα πίσω, με έντονη μυολογική λεπτομέρεια. Το αίμα φαίνεται να ρέει από τις πληγές του (σύνηθες ρεαλιστικό στοιχείο στον Ευφρόνιο). Το σώμα παρουσιάζεται με ύφος τραγικής ηρεμίας. Οι δύο φτερωτοί θεοί που τον μεταφέρουν: Ύπνος και Θάνατος. Αριστερά: Ύπνος (Hypnos), με φτερά, κρατά τον νεκρό από τους ώμους. Δεξιά: Θάνατος (Thanatos), επίσης φτερωτός, κρατά τον Σαρπηδόνα από τα πόδια. Οι δύο μορφές είναι σχεδόν συμμετρικές αλλά με διάχυτη κίνηση. Ο θεός Ερμής στο κέντρο πίσω από το σώμα Ρόλος: ψυχοπομπός, οδηγεί τις ψυχές στον Άδη. Φοράει το πέτασο (καπέλο) και τα φτερωτά σανδάλια. Στο αριστερό χέρι κρατάει το κηρύκειο. Οπλοφόροι στα άκρα της σκηνής Δύο νέοι οπλίτες πλαισιώνουν τη σύνθεση, δίνοντας αίσθηση βάθους και θεατρικότητας.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΟΥ ΕΥΦΡΟΝΙΟΥ

✓ Εξαιρετική ανατομία Το σώμα του Σαρπηδόνα είναι ίσως η καλύτερη απόδοση ανδρικού γυμνού της εποχής. ✓ Κίνηση και δραματικότητα Οι φτερωτές μορφές των θεών αποδίδονται με ενέργεια και συμμετρία. ✓ Λεπτομερής σχεδίαση Προσεκτική απόδοση των όπλων, των ενδυμάτων και των φτερών. ✓ Ισορροπημένη σύνθεση.

Το κέντρο (νεκρός ήρωας) συνδυάζεται με δυναμικά όρια από θεούς και πολεμιστές.

Η σκηνή απεικονίζει τον **Θάνατο** (Θανάτος), φτερωτό δαιμονικό ον, να μεταφέρει το σώμα ενός νεαρού πολεμιστή. Η στάση και το ύφος θυμίζουν τον μύθο του Σαρπηδόνα, αλλά η συγκεκριμένη κύλικα αποδίδει **γενικό θέμα: "ο Θάνατος του ήρωα"**, πιθανότατα τον **Σαρπηδόνα** σε πιο λιτή και συμβολική εκδοχή.

ΥΦΟΣ & ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Κίνηση

Ο Θάνατος σκύβει ελαφρά προς τα εμπρός· μικρή αλλά ουσιαστική απόκλιση από την αρχαϊκή ακαμψία.

2. Ανατομία Το γυμνό σώμα του νέου παρουσιάζει λεπτομερείς μύες και τέλεια αναλογίες, δείγμα κλασικής ωρίμανσης.

3. Έκφραση Το πρόσωπο είναι ήρεμο, χωρίς δραματική ένταση — χαρακτηριστικό της πρώιμης κλασικής περιόδου.

4. Ισορροπία Η σύνθεση είναι συμμετρική, με τέλεια ισορροπία μεταξύ των δύο μορφών.

ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το αγγείο είναι εξαιρετικό παράδειγμα της μετάβασης από:

Αρχαϊκό σχηματισμό → Κλασική φυσικότητα

Αποτελεί τέλειο οπτικό υλικό για: την εξέλιξη της ερυθρόμορφης τεχνικής, τη μετάβαση προς τον ρεαλισμό, τον ρόλο των φτερωτών δαιμόνων (Θάνατος-Ύπνος) τη χρήση μυθολογίας σε αγγεία.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (323–31 π.Χ. π.Χ.)

Μετά τις κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου δημιουργούνται νέα ελληνιστικά βασίλεια, όπου η ελληνική γλώσσα, η «Κοινή», και το νόμισμα αποτελούν βάση για οικονομική και πνευματική ανάπτυξη. Η πρόοδος στις επιστήμες και η φιλοσοφική σκέψη οδηγούν σε νέες αντιλήψεις για τη θρησκεία, τον κόσμο και τον ρόλο του ηγεμόνα, ενώ τα λαϊκά στρώματα στρέφονται σε σωτηριολογικές λατρείες, στην Τύχη και σε ανατολικές θεότητες.

Το πνεύμα αυτών των αλλαγών αντικατοπτρίζεται έντονα στην τέχνη. Η ελληνιστική τέχνη αποκτά κοσμικό χαρακτήρα και αντλεί θέματα από την καθημερινότητα και τον διονυσιακό ή ερωτικό κόσμο. Στη γλυπτική κυριαρχεί ο ρεαλισμός και η απόδοση ατομικών χαρακτηριστικών, ενώ αναπτύσσεται η τέχνη του πορτραίτου και η τρισδιάστατη απόδοση του χώρου. Προς το τέλος της περιόδου εμφανίζεται ένα κύμα κλασικισμού, επηρεασμένο από την άνοδο της Ρώμης.

Πλούσια είναι και η μικροτεχνία: ειδώλια, κοσμήματα και πολυτελή σκεύη από πολύτιμα υλικά, που αντανakλούν την αγάπη για χλιδή και την αυξημένη ζήτηση διακόσμησης σε ανάκτορα και οικίες. Η κοροπλαστική απεικονίζει θέματα θρησκευτικά, καθημερινά, θεατρικά και μουσικά, εκφράζοντας έναν κόσμο στραμμένο στην προσωπική ευδαιμονία.

Στην αρχιτεκτονική, οι νέες πόλεις σχεδιάζονται με το ιπποδάμειο σύστημα. Δημιουργούνται μνημειακά δημόσια κτίρια, στοές, ναοί και βωμοί, που φανερώνουν τον πλούτο και τη δύναμη των ιδρυτών τους, ενώ η διακόσμηση απομακρύνεται από την αυστηρότητα της κλασικής εποχής.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (323–31 π.Χ. π.Χ.)

Γενικά Χαρακτηριστικά της Ελληνιστικής Τέχνης

Ρεαλισμός & συναίσθημα

- Η τέχνη δεν προβάλλει μόνο ιδανικά σώματα αλλά και γήρανση, πόνο, πάθη, εκφράσεις έντονων συναισθημάτων.
- Από το "ήρεμο κάλλος" της κλασικής τέχνης περνάμε στη "δραματικότητα" και τη θεατρικότητα.

Κίνηση & Δράση

- Η κίνηση αποδίδεται πιο έντονα, με συστροφές σώματος, διάρρηξη του άξονα ισορροπίας, αλληλεπίδραση με τον χώρο.

Ποικιλία Θεμάτων

- Μη ιδανικοί άνθρωποι, παιδιά, ηλικιωμένοι, ξένοι, άποροι.
- Θεοί πιο ανθρώπινοι και ευάλωτοι.
- Ερωτικά θέματα, καθημερινότητα.

Μεγαλύτερη τεχνική πολυπλοκότητα

- Μελέτη της ανατομίας με λεπτομέρεια.
- Πλούσιες πτυχώσεις, περίπλοκες στάσεις, χρήση πολυχρωμίας.

Ανάδειξη διαφορετικών καλλιτεχνικών κέντρων

- Αλεξάνδρεια: διανόηση & επιστήμη.
- Πέργαμος: δραματική, επιβλητική τέχνη.
- Ρόδος: δεξιοτεχνική γλυπτική, θαλασσινά θέματα.
- Αντιόχεια: αστική και κοσμική τέχνη.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (323–31 π.Χ. π.Χ.)

Ελληνιστική Γλυπτική

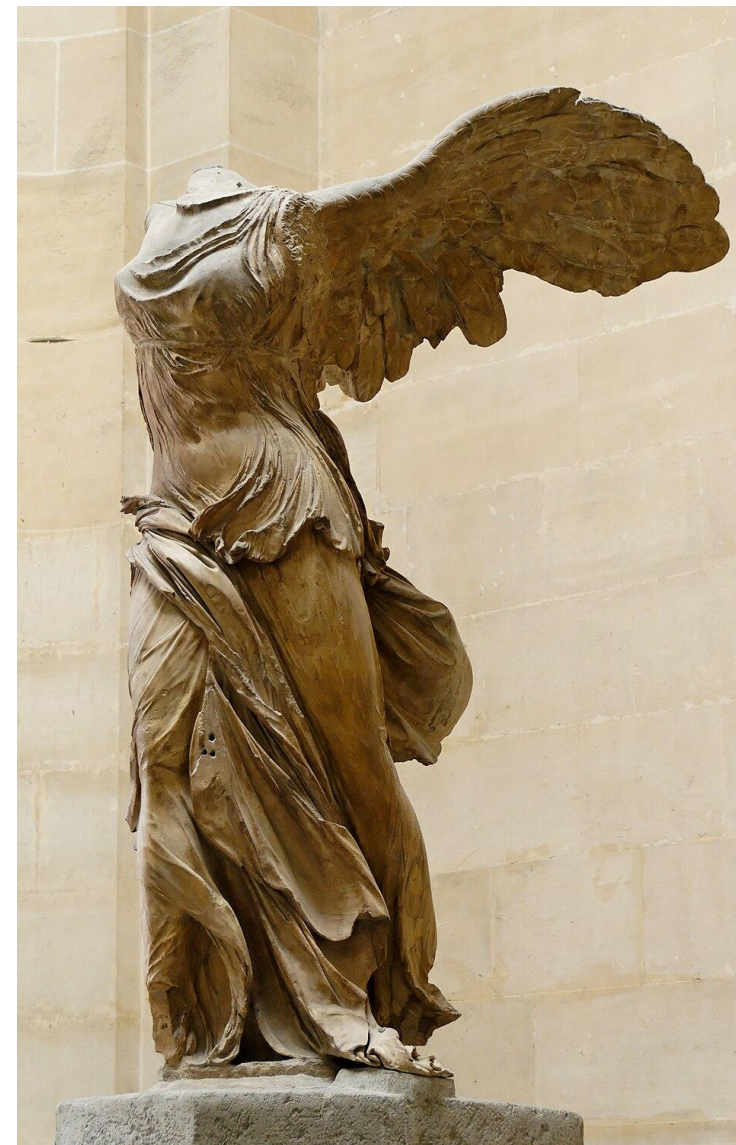
Η γλυπτική είναι το σημαντικότερο και πιο χαρακτηριστικό είδος της εποχής.

Κυριότερα γνωρίσματα:

- Έντονος **παθος** (συγκίνηση, δράμα, τραγικότητα).
- Δυναμικές στάσεις, συστροφές (**πρισματικός ρυθμός**).
- Υπερβολή και θεατρικότητα.
- Απόδοση υφών (δέρμα, μαλλιά, υφάσματα).

Πήλινο ειδώλιο της φτερωτής Νίκης, χαρακτηριστικό της ελληνιστικής πλαστικής. Αποδίδεται σε δυναμική κίνηση, με λεπτόκοκκο πηλό, κοίλο σώμα και ζωγραφικό διάκοσμο, στοιχεία που υπογραμμίζουν τη χάρη και την ελαφρότητα της θεότητας.

«Μαρμάρινη φτερωτή Νίκη σε δυναμική κίνηση, με τον ανεμοδαρμένο χιτώνα να αποκαλύπτει τη χάρη του σώματος και τα ανοιχτά φτερά να υπογραμμίζουν την ορμητική της άφιξη.»

Γαλάτης αρχηγός που σκοτώνει τη γυναίκα του (3ος αι. π.Χ.)

«Ελληνιστικό σύμπλεγμα με δραματική αποτύπωση της αυτοθυσίας και της απόγνωσης: ο Γαλάτης αρχηγός σκοτώνει τη γυναίκα του για να μην πέσει στα χέρια των εχθρών. Έργο που αναδεικνύει τον έντονο παθητικό ρεαλισμό και την ηρωική τραγικότητα της εποχής.»

Σύμπλεγμα του Λαοκόοντα (1ος αι. π.Χ.)«Το περίφημο

σύμπλεγμα του Λαοκόοντα και των γιων του, όπου η πάλη με τα θανατηφόρα φίδια αποδίδεται με εξαιρετική ανατομική ακρίβεια, ένταση και θεατρικότητα, χαρακτηριστικά της ύστερης ελληνιστικής γλυπτικής.»

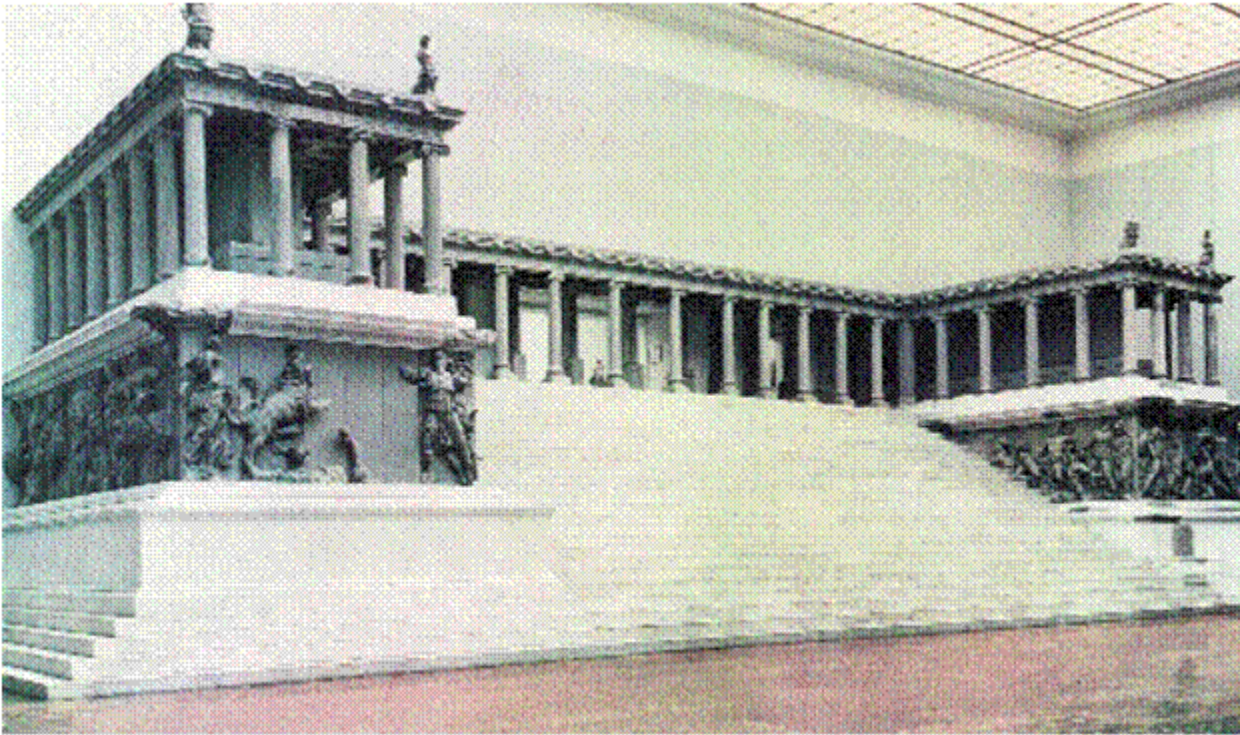
Μαρμάρινο άγαλμα της Αφροδίτης, έργο της ελληνιστικής περιόδου, όπου η θεά αποδίδεται με ιδεαλισμένη ομορφιά και ήρεμη μεγαλοπρέπεια, χαρακτηριστική της κλασικίζουσας αισθητικής του 2ου αι. π.Χ

Ο Λαοκόων και οι Γιοι του: Θαυμαστό σύμπλεγμα της ελληνιστικής γλυπτικής, που αποδίδει με δραματική ένταση τον αγώνα των μορφών ενάντια στα θανατηφόρα φίδια, κορυφώνοντας την έκφραση πάθους και σωματικής δύναμης.

Γαλάτης Θνήσκων: ελληνιστικό μαρμάρινο άγαλμα που αποδίδει με ρεαλισμό και αξιοπρέπεια τον θάνατο Γαλάτη πολεμιστή, υπογραμμίζοντας τη δραματική ένταση και την ανθρωπιά του ηττημένου αντιπάλου.

Βωμός του Δία, Πέργαμος (περ. 175 π.Χ.): αναπαράσταση της δυτικής όψης του μνημείου, όπου η Γιγαντομαχία αποδίδεται με έντονη κίνηση και θεατρική δραματικότητα · Βερολίνο, Μουσείο Περγάμου.

Σκηνή Γιγαντομαχίας από τη ζωφόρο του βωμού της Περγάμου (περ. 180 π.Χ.), μάρμαρο · δυναμική απόδοση της σύγκρουσης θεών και Γιγάντων, με έντονη κίνηση και πλαστική δραματικότητα. Βερολίνο, Μουσείο Περγάμου.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (323–31 π.Χ. π.Χ.)

. Ελληνιστική Ζωγραφική & Ψηφιδωτό

Παρόλο που η ζωγραφική σώζεται ελάχιστα, γνωρίζουμε ότι:

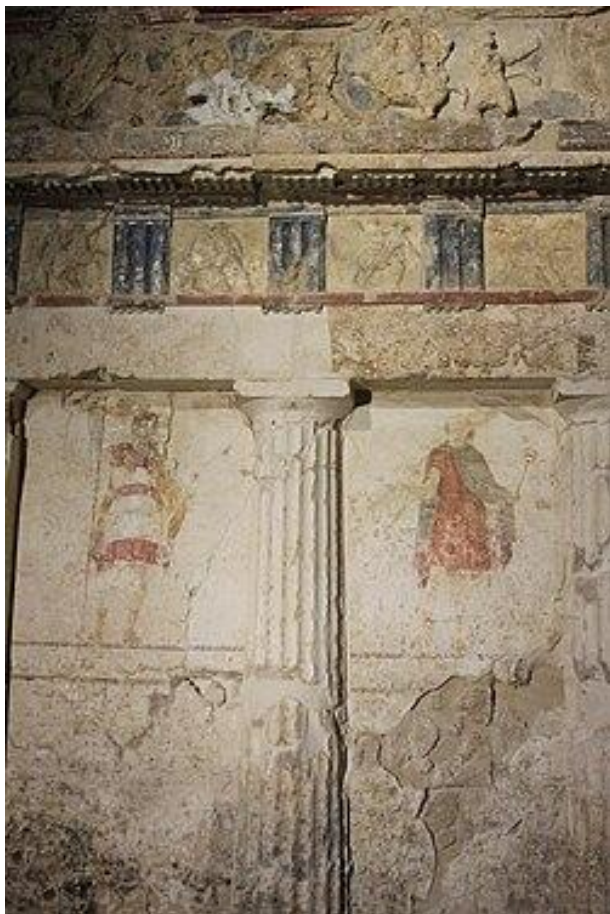
- Ανέπτυξε την **προοπτική**, τις **σκιάσεις**, και την αληθοφάνεια.
- Θέματα μυθολογίας, ηρωικών στιγμών και καθημερινής ζωής.

Τα ψηφιδωτά είναι πλούσια, πολύχρωμα και συχνά αφηγηματικά.

Αρχιτεκτονική Ελληνιστικής Εποχής

- Μεγάλα αστικά συγκροτήματα, βιβλιοθήκες, μουσεία, βωμοί.
- Σύνθετοι ναοί με θεατρικό χαρακτήρα.
- Κορυφαίο παράδειγμα: Ο **Μεγάλος Βωμός της Περγάμου**.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (323–31 π.Χ. π.Χ.)

Τοιχογραφίες και γλυπτός διάκοσμος από μακεδονικό τάφο· σωζόμενες μορφές και ζωφόρος με μυθολογικές σκηνές, όπου διακρίνεται η αρχική πολυχρωμία και ο μνημειακός χαρακτήρας της διακόσμησης

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (323–31 π.Χ. π.Χ.)

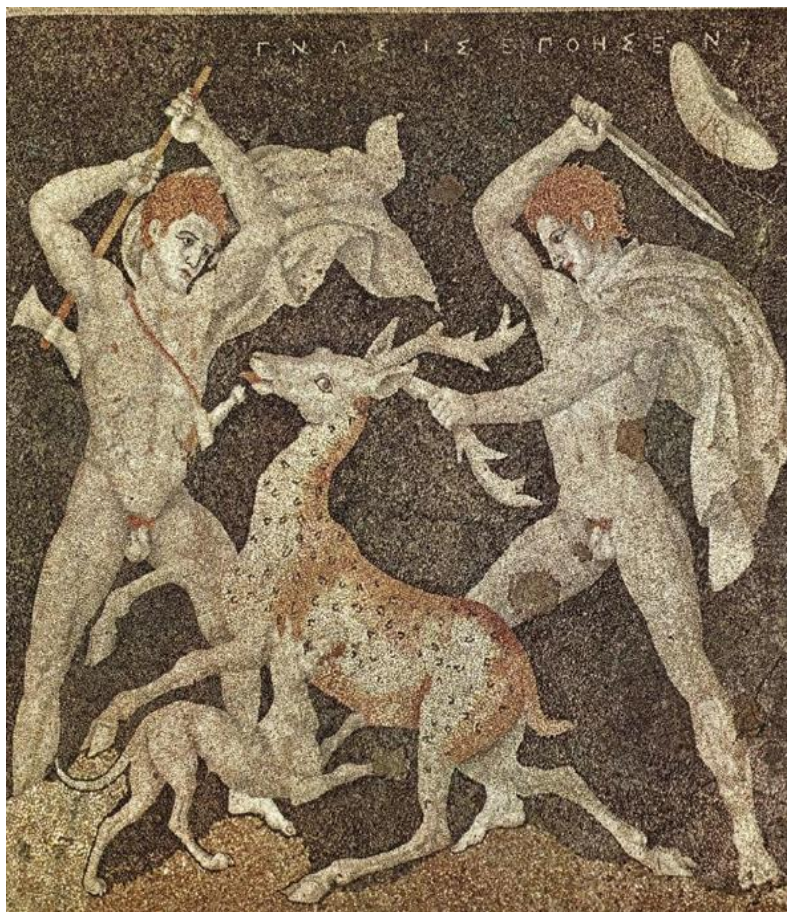

Ταφική ζωγραφική παράσταση από στήλη της Δημητριάδας: σκηνή επιθανάτιου αποχαιρετισμού, όπου η νεκρή απεικονίζεται ανακλιμένη στο κλινίδιο, ενώ οικείοι την πλαισιώνουν σε ατμόσφαιρα βαθιάς συγκίνησης. Η σύνθεση, με ήπιες χρωματικές διαβαθμίσεις και αρχιτεκτονικό πλαίσιο, αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της ελληνιστικής ταφικής ζωγραφικής.

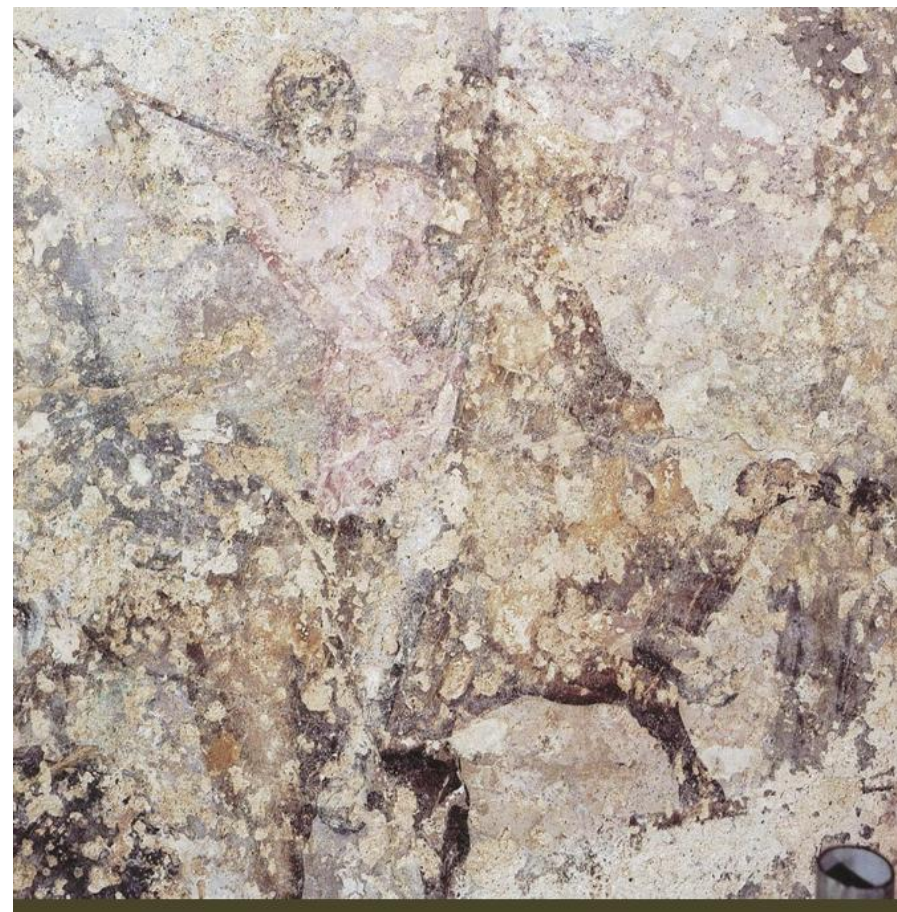
ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (323–31 π.Χ. π.Χ.)

Ελληνιστικό μωσαϊκό με Μαινάδα επάνω σε πάνθηρα: η διονυσιακή ακόλουθος απεικονίζεται σε εκστατική κίνηση, κρατώντας θύρσο και τύμπανο, ενώ το ζώο αποδίδεται με εντυπωσιακή φυσιογνωμική ένταση και πλούσιες χρωματικές αποχρώσεις. Η σκηνή, γεμάτη ζωντάνια και θεατρικότητα, αναδεικνύει τη δεξιοτεχνία των ψηφοθετών και την αγάπη της ελληνιστικής τέχνης για δυναμικές, μυθολογικές απεικονίσεις.

Ελληνιστικό ψηφιδωτό με σκηνή κυνηγιού, όπου δύο νέοι παλεύουν με ελάφι σε μια σύνθεση γεμάτη ένταση και συγχρονισμένη κίνηση. Η προσεγμένη απόδοση της ανατομίας, οι λεπτές χρωματικές μεταβάσεις και η φυσικότητα των κινήσεων αναδεικνύουν την υψηλή ποιότητα των εργαστηρίων της εποχής και την ικανότητά τους να αποδίδουν δραματικές, σχεδόν θεατρικές σκηνές

«Τοιχογραφία από μακεδονικό τάφο της Βεργίνας, με παράσταση ιππεία σε ορμητική κίνηση. Παρά τη φθορά, διακρίνονται η δεξιότεχνία στη χρήση φωτός και σκιάς, η προσπάθεια απόδοσης βάθους και η εντυπωσιακή πολυχρωμία που χαρακτήριζαν την ελληνιστική ζωγραφική. Το έργο προσφέρει πολύτιμη μαρτυρία για την ποιότητα και το ύφος της κλασικής ζωγραφικής που χάθηκε.»